

Noord-Italië

Wandelaars op een kade in het schilderachtige Portofino
Lucia Lorenzelli/Stock

De regio's van deze gids:

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1 Piemonte en Valle d'Aosta	blz. 113
2 Ligurië	blz. 193
3 Lombardije en het Merengebied	blz. 243
4 Veneto	blz. 375
5 Friuli-Venezia Giulia	blz. 493
6 Trentino-Alto Adige/Zuid-Tirol	blz. 525
7 Emilia-Romagna	blz. 571

INHOUD

ventdusud/Stock

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ...6

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

De mooiste reisherinneringen10

REISPLANNER

Een keuze uit de mooiste routes18

DE REIS VOORBEREIDEN

Reistips26

NAAR NOORD-ITALIË

De regio's27

Met het vliegtuig27

Met de trein, Met de auto28

Met de bus29

VOOR HET VERTREK

Het beste moment
om te vertrekken30

Nuttige adressen30

Formaliteiten31

Geld31

Budget, Tijdzone, Telefoneren32

Overnachten32

Uit eten34

NOORD-ITALIË VAN A TOT Z

Alarmnummers, Auto36

Consulaten, Elektriciteit,
Feestdagen37

Geldzaken, Gezondheid, Internet,
Kerken, Musea, Namaak38

Natuurparken, Pers,
Postkantoren39

Roken, Sport, Telefoneren, Tuinen,
Veiligheid, Vervoer40

Winkelen41

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en
activiteiten voor het gezin42

MEMO

Evenementen45

Leestips47

Cd-tips48

Filmtips48

MEER WETEN OVER NOORD-ITALIË

NOORD-ITALIË VANDAAG

Het Italiaanse wonder52

'Made in Italy'53

Onvermijdelijke bezuinigingen54

LEVENSKUNST

ABC van de levenskunst56

GASTRONOMIE

Een symfonie van smaken61

Hoofdschotels62

NATUUR EN LANDSCHAP

Contrastrijk reliëf64

GESCHIEDENIS

De erfenis van het verleden69

Verenigd Italië73

KUNST EN ARCHITECTUUR

De antieke beschavingen76

Een rijk verleden78

ABC van de architectuur90

Enkele termen uit
de architectuur94

CULTUUR

Literatuur96

Muziek99

Film102

Beroemde personen106

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 PIEMONTE EN VALLE D'AOSTA

Turijn	116
<i>De eerste hoofdstad van Italië</i>	122
Vercelli	154
Langhe, Roero en Monferrato	160
<i>Wijngaarden en truffels</i>	161
Saluzzo	176
Valle d'Aosta	182

2 LIGURIË

Genua	196
<i>De Republiek van Sint-Joris</i>	208
Riviera di Ponente	221
Riviera di Levante	231

3 LOMBARDIJE EN HET MERENGEBIED

Milaan	246
<i>Een stad van kunst en design</i>	258
Bergamo	290
Brescia	300
Mantua	308
<i>Geschiedenis van een stad van kunst en letteren</i>	312
Cremona	320
Pavia	325
<i>Een oude universiteitsstad</i>	326
Het Merengebied	334
<i>De meren:</i>	
<i>kunst en natuur samen</i>	345

4 VENETO

Venetie	378
<i>Glorie en charme van Venetië</i>	388
<i>Wachten op MOSE</i>	410
Riviera del Brenta	429

Padua	433
<i>Gekoesterde vrijheid</i>	438
Vicenza	449
<i>Een engel genaamd Pallas</i>	452
Verona	464
<i>Een liefdesgeschiedenis</i>	470
Treviso	482

5 FRIULI-VENEZIA GIULIA

Triëst	494
<i>Een Italiaanse stad in Midden-Europa</i>	499
Aquileia, de lagune en de kust ...	508
Udine en de Tagliamento	513

6 TRENTINO-ALTO ADIGE/ ZUID-TIROL

Trento	528
Bolzano/Bozen	540
Merano/Meran	547
De Dolomieten	555
<i>Een van de wereldwonderen</i>	560

7 EMILIA-ROMAGNA

Bologna	572
<i>De oudste universiteit van de westerse wereld</i>	579
Ferrara en de Podelta	587
<i>Een verfijnde en culturele stad</i>	593
Modena	597
<i>Streek van auto's en motoren</i>	600
Parma	608
<i>Een kleine hoofdstad</i>	613
<i>In de voetsporen van Verdi</i>	620
Piacenza	626
Ravenna	633
Rimini	642

Register	652
Kaarten en plattegronden	669
Woordenlijst	achterflap

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

NIET TE MISSEN

★★★ De reis waard

★★ Een omweg waard

★ Interessant

★★★

De Cappella degli Scrovegni in Padua

Hier bevindt zich het meesterwerk van Giotto, die met zijn weergave van de menselijke emoties een revolutie teweegbracht in de Italiaanse en later ook de Europese schilderkunst. Zie blz. 437.

4X5 Coll-Mauro Maglia/Super Stock/age fotostock

robilusso/Stock

★★★

De pleinen van Turijn

De vroegere residentie van het huis Savoye is een weidse stad vol musea, een aristocratische stad vol lekkernijen, een nostalgische stad vol passie. Zie blz. 116.

miralex/Stock

De Duomo van Milaan

De elegante, lichte architectuur van de Duomo, die op een steenworp afstand van de Galleria Vittorio Emanuele II staat, is een schitterend voorbeeld van flamboyante gotiek. Zie blz. 247.

Het Canal Grande in Venetië

De mooiste straat ter wereld is een kanaal tussen paleizen die zich spiegelen in het water. U hebt er al ontelbare foto's van gezien, maar de magie van Venetië raakt nooit uitgewerkt. Zie blz. 379.

bluejayphoto/Stock

R. Micala/age fotostock

Bellagio

Bellagio priemt in het Lago di Como als het trotse boegbeeld van een enorm schip. Het werd in de 19de eeuw door de Milanese aristocratie ontdekt en is nog steeds 'de parel van het Comomeer'. Zie blz. 353.

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

Detail van een fresco van Mantegna in de Camera degli Sposi, Palazzo Ducale, Mantua
R. Martes/hemis.fr

TOP 5 Verborgenen schatten van Noord-Italië

1. Sabbioneta (blz. 316)
2. Sacro Monte di Varese (blz. 346)
3. Vigevano (blz. 330)
4. Monferrato (blz. 168)
5. Aquileia (blz. 508)

Het Teatro all'Antica in Sabbioneta
G. Baviera/Sime/Photononstop

♥ **Slenter** door de Via Garibaldi in Genua en neem de tijd voor de schitterende palazzi langs een van de mooiste straten van Italië. Maar weinig steden in Europa kennen een dergelijke concentratie van adellijke architectuur. **Zie blz. 196.**

♥ **Luister** naar de bijna gewijde stilte in de Laguna di Grado, waar Pier Paolo Pasolini een *casone* had. Vaar erheen met een fluisterbootje, om de rust van de eenden en reigers niet te verstoren. **Zie blz. 510.**

♥ **Doorzie** het geraffineerde trompe-l'œil op de fresco's in de Camera degli Sposi van het Palazzo Ducale in Mantua. De beroemdste is de oculus in het plafond, dat tussen

1465 en 1474 door Andrea Mantegna werd beschilderd. Het is een meesterwerk van illusionisme. **Zie blz. 311.**

♥ **Bezwijk** in Verona voor de glimlach van Cangrande della Scala. Het beeld van deze grote *condottiere* op zijn paard, bij het Museo di Castelvecchio, is de antithese van het ruitersstandbeeld. **Zie blz. 467.**

♥ **Proef** de grote wijnen van de Langhe in de gewelfde kelders van het Castello di Grinzane Cavour, dat in een uniek heuvellandschap ligt, midden tussen de wijngaarden. Maak er kennis met de barolo, de roero en andere topwijnen. **Zie blz. 163.**

Veneto

5 dagen

Route: 320 km langs kunstschaten in de lagune en op het vasteland

● Dag 1 Venetië

Geniet van het Canal Grande (**blz. 379**), het San Marcoplein (**blz. 385**), Dorsoduro (**blz. 401**) en de Scuola Grande di San Rocco (**blz. 400**). Overnacht in Venetië.

● Dag 2 Venetië/Treviso

Ga 's morgens naar het eiland Burano (**blz. 415**) en vertrek na de lunch naar Treviso (**blz. 482**). Bezoek daar de San Nicoló (**blz. 484**) en de Santa Caterina (**blz. 483**). Overnacht in Treviso.

● Dag 3 Vicenza

Bekijk de Villa La Rotonda (**blz. 456**), het Teatro Olimpico (**blz. 449**), de Piazza dei Signori en de Basilica Palladiana (**blz. 453**). Overnacht in Verona (**blz. 464**).

● Dag 4 Verona

Wandel in Verona naar de Piazza delle Erbe (**blz. 472**), de Arena (**blz. 467**), Castelvecchio (**blz. 467**), de Sant'Anastasia (**blz. 469**) en de San Fermo (**blz. 472**). Overnacht in Padua (**blz. 433**).

● Dag 5 Padua

Bezoek de Cappella degli Scrovegni (**blz. 437**), het Palazzo della Ragione (**blz. 434**), de basiliek van Sant'Antonio (**blz. 440**) en het Palazzo Bo (**blz. 435**). Keer terug naar Venetië.

Tip: reserveer uw kaartjes voor de Cappella degli Scrovegni enkele dagen van tevoren.

De Basilica del Santo in Padua

De steden van het noordwesten

5 dagen

bdsklo/Stock/renzo Piano Building Workshop, architects

Route: 500 km vanuit Turijn: de drie grote steden van Noord-Italië

Tip: parkeer uw auto altijd aan de rand van de stad. De historische binnensteden zijn autovrij (ZTL).

● Dag 1 Turijn

Ga naar de Piazza San Carlo (**blz. 117**) en het Museo Egizio (**blz. 120**). Pauzeer bij de Circolo dei Lettori (**blz. 121**). Bezoek 's middags de Mole Antonelliana en het Museo del Cinema (**blz. 131**). Sluit af met een slowfood-diner in de wijk Quadrilatero Romano (**blz. 147**).

● Dag 2 Turijn/Milaan

Drink een *bicerin* (**blz. 128**) bij Caffè San Carlo (**blz. 149**) of Caffè Torino (**blz. 150**) en ga dan naar de Musei Reali (**blz. 126**). Overnacht in Milaan (**blz. 246**).

● Dag 3 Milaan

Bezoek de Duomo (**blz. 247**) en de Pinacoteca Ambrosiana (**blz. 259**). Picknick op het grasveld voor het Castello Sforzesco (**blz. 261**). Ga 's middags naar Brera (**blz. 265**) en de Pinacoteca di Brera (**blz. 265**), en 's avonds naar de Scala (**blz. 256**).

● Dag 4 Milaan/Genua

Bezichtig de Santa Maria delle Grazie (**blz. 268**), de Navigli (**blz. 272**) en de San Maurizio (**blz. 267**). Rijd daarna naar Genua. Bezoek de Porto Antico (**blz. 196**) en het aquarium (**blz. 197**). Overnacht in Genua.

● Dag 5 Genua

Maak kennis met de Gouden Eeuw van Genua (**blz. 199**) tijdens een wandeling door de oude stad (**blz. 210**). Keer terug naar Turijn.

Het Castello Sforzesco in Milaan

M. Borgese/hemis.fr

Noord-Italië van A tot Z

ALARMNUMMERS

Algemeen nummer voor alle noodgevallen: ☎ 112

Medische spoedgevallen: ☎ 118

SOS bosbranden: ☎ 115

ACI wegwacht: ☎ 803 116

AUTO

Wegwacht van de ACI (Automobile Club Italia):

☎ 803 116

Verkeer

Op snelwegen en grote doorgaande wegen moet u overdag dimlichten voeren. Het dragen van een veiligheidsgordel is verplicht, ook achterin.

Snelheidsbepaling: 130 km/uur op de snelweg (110 km/uur op sommige weggedeelten of bij regen), 90 km/uur op hoofdwegen, 70 km/uur op

secundaire wegen, 50 km/uur binnen de bebouwde kom. Er is een groot aantal flitspalen, met name rond de kleine steden.

Aanduidingen

Het wegennet omvat provinciale en nationale wegen en snelwegen. De wegwijzers langs de provinciale en nationale wegen zijn blauw met wit opschrift, die langs de autosnelwegen groen met wit opschrift. In Italië worden de toeristische bezienswaardigheden aangeduid met borden met een gele achtergrond. De bewegwijzering is voor toeristen soms wat verwarrend. Vooral de richting is niet altijd even duidelijk aangegeven. Let goed op, rijd niet te snel en blijf de richting volgen tot een wegwijzer u de weg wijst die u moet volgen.

Ook de afritten van de autowegen

REGIONALE SOUVENIRS

Emilia-Romagna	Faience uit Faenza.
Friuli-Venezia Giulia	Voorwerpen van hout (meubelen, snijwerk, maskers), ijzer, koper en keramiek; mozaïeken.
Ligurië	In Genua zijn <i>mezzari</i> te vinden (bedrukte spreien van oosterse herkomst); keramiek langs de Riviera di Ponente (Albisola).
Lombardije	Hoogwaardige zijde (Como), snaarinstrumenten (Cremona).
Piemonte	Biella-wol.
Trentino-Alto Adige	Tiroler kleding, houtsnijwerk (Val Gardena), tinnen, koperen, loden en smeedijzeren voorwerpen.
Valle d'Aosta	Rustieke meubelen, houtsnijwerk (beeldjes, speelgoed) en smeedwerk, kantwerk (vooral in Cogne), en <i>drap</i> (kleurige stoffen) uit Valgrisenche.
Venetië	Glas (Murano), kant (Burano) en keramiek (Bassano).

en van de hoofdwegen worden soms pas op het laatste ogenblik aangeduid. In een dergelijk geval is het verstandiger een aantal kilometers om te rijden en daarna pas terug te keren dan een risico te nemen.

Tol

De tol op de Italiaanse autosnelwegen kan met contant geld of een creditcard worden betaald.

Info autoweg: www.autostrade.it.

Parkeren

Zowel in de grote als in de kleine steden is het parkeren vaak gereguleerd. Zie de kleur van de op de grond getrokken lijnen:

– **gele strepen:** parkeren alleen voor bewoners,

– **witte strepen:** gratis parkeren,

– **blauwe strepen:** betaald parkeren (meestal van 8.00 tot 20.00 u).

Gebruik de parkeerautomaat of koop een parkeerkraskaart (*gratta e sosta*) in een tabaks- of krantenwinkel of een café. In sommige blauwe zones mag slechts een beperkte tijd worden geparkeerd. U hebt dan een parkeerschijf nodig.

Beperkte parkeerduur:

Verkeersborden met twee gekruiste hamers geven aan dat er alleen op werkdagen mag worden geparkeerd, terwijl borden met een kruis naar zon- en feestdagen verwijzen.

Bewaakte parkeergelegenheden:

Informeel vooraf naar de tarieven om onaangename verrassingen te voorkomen.

ZTL – In veel steden treft u rond het historische centrum grote borden aan met de woorden **Zona a traffico limitato riservata ai veicoli autorizzati**. Deze geven het begin van een zone met beperkt verkeer aan (waar uitsluitend voertuigen met een vergunning mogen komen). Hotels in deze gebieden die hun gasten parkeerplaatsen aanbieden, geven de kentekens van de betreffende auto's aan de politie door om ze te vrijwaren voor parkeerboetes.

Brandstof

Verde = loodvrije benzine 95.

Super Plus/Euro Plus = loodvrije benzine 98. **Gasolio** = diesel.

Tankstations: langs de snelweg 24/7 geopend, langs kleinere wegen en in de steden gewoonlijk gesloten tussen 12.30 en 15.00 u en na 19.30 u.

CONSULATEN

Nederland – Consulaat-generaal:

Milaan – Via Gaetano Donizetti, 20, 1ste verd. (20122) - ☎ 02 48 55 841; honorair consulaten: **Genua** – Piazza della Vittoria, 7/11 (16121) - ☎ 010 56 68 38; **Bologna** – Piazza Amendola, 8, 40013 Castel maggiore - ☎ 051 71 52 02; **Turijn** – P.Via Druento, 34, 10040 San Gillio - ☎ 011 75 09 612.

België – Ereconsulaten: **Genua** – Via Ponte Reale, 2 (16124) -

☎ 010 24 98 270; **Turijn** – Corso Re Umberto, 63 - ☎ 011 18 89 14 10;

Venetië – Dorsoduro, 3464 - ☎ 041 52 42 944.

ELEKTRICITEIT

De spanning is hetzelfde als in Nederland en België (220 V), maar de stopcontacten zijn soms anders dan die van ons. Het is dus raadzaam om een adapter mee te nemen.

FEESTDAGEN

Een feestdag heet in het Italiaans *giorno festivo*, een werkdag *giorno feriale*. De belangrijkste feestdagen zijn:

1 januari – Nieuwjaarsdag (*Capodanno*).

6 januari – Driekoningen (*Epifania*).

Pasen – *Pasqua*.

Tweede paasdag – *Pasquetta*.

25 april – Bevrijdingsdag (*Liberazione del 1945*).

1 mei – Dag van de Arbeid (*Festa del Lavoro*).

15 augustus – Maria-Hemelvaart (*Festa dell'Assunta*).

Friuli-Venezia Giulia **5**

Michelinkaart 562

TRIËST★★	494
55 km ten noordwesten van Triëst:	
AQUILEIA, DE LAGUNE EN DE KUST★★	508
75 km ten noordwesten van Triëst:	
UDINE EN DE TAGLIAMENTO★	513

Triëst

Trieste

201.148 inwoners

Doordat Triëst, als belangrijke havenstad, al sinds mensenheugenis als trefpunt tussen Oost en West fungeert, heeft de stad een uniek karakter ontwikkeld. Het is in deze stad, gelegen tussen het wit van de karstlandschappen en het blauw van de Adriatische Zee, aan te raden rustig door de straatjes en over de pleinen vol neoclassicistische palazzi te slenteren, en wat rond te hangen in de talrijke historische cafés om daar de onvergelykbare atmosfeer op te snuiven. 's Winters moet de stad weerstand bieden aan de windvlagen van de 'Bora', die soms meer dan 150 km/uur halen. Zijn verleden met Latijnse, Germaanse en Slavische invloeden heeft Triëst een kosmopolitische en dynamische ziel gegeven, die openstaat voor de ontmoeting met andere culturen, talen, religies en tradities.

ADRESBOEKJE: BLZ. 505

Overnachten, uit eten, winkelen, sport en ontspanning enz.

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – V. dell'Oroloio, 1, hoek piazza Unità d'Italia - ☎ 040 347 83 12 - www.turismofvg.it. Stadsplattegrond. De FVG Card, 48 uur (€ 18), 72 uur (€ 21) of 7 dagen (€ 29) geldig, geeft toegang tot bezienswaardigheden en recht op deelname aan regionale rondleidingen.

LIGGING

Regiokaart B3 (blz. 492). Triëst is het eindpunt van snelweg A4, die in Turijn begint. De stad ligt zowel aan de gelijknamige golf als aan de voet

van een karstplateau, in het noorden begrensd door Duino, een steile kust met prachtige witte kliffen.

AANRADERS

De Piazza Unità d'Italia, de Colle San Giusto en de historische cafés.

PLANNING

Reken ten minste een dag voor de stad en een dag voor de omgeving.

MET KINDEREN

Het Aquarium, Museo del Mare, Centro Visite della Riserva di Miramare, de Grotta Gigante en Castello del Duino (onderaardse gangen).

De Piazza Unità d'Italia
GordonBellPhotography/iStock

Wandelen

★★ Piazza Unità d'Italia

Dit grootste plein in Europa, aangelegd in het midden van de 19de eeuw, komt uit op zee en wordt aan drie zijden begrensd door paleizen van rond 1900: achterin het majestueuze **stadhuis** (1875); links het **Palazzo del Governo** (1905) en het **Caffè degli Specchi**, een van de historische stadscafés (zie kader blz. 498); rechts gaat het Palazzo del Lloyd Triestino (1880-1884, vernoemd naar een zeevaartbedrijf), nu de zetel van de Regionale Raad, vooraf aan het Grand Hotel Duchi d'Aosta, uit 1873. De **Fontana dei Quattro Continenti** (1751), midden op het plein, verbeeldt de toentertijd bekende wereld en viert de economische voorspoed van de stad. Rondom het plein, tussen de Beurs, het Ghetto en de Piazza Cavana, ligt een bedrijvige wijk, het brandpunt van de *movida* van Triëst.

★ DE RIVE

De pier in het verlengde van de Piazza Unità d'Italia, de **Molo Audace**, ontleent zijn naam aan het eerste Italiaanse marineschip dat, op 3 november 1918, de haven van Triëst binnenvoer, wat de annexatie door Italië bekrachtigde. Vanaf de pier geniet u het fraaiste **zicht★★** op de golf, de stad en op de **Rive**, de 2 km lange kades met daaraan het elegante Savoia Excelsior Palace Hotel (1910; zie de adembenemende centrale zaal), het havenstation (1930) en de oude vismarkt (1913). 🧑🧑 De laatste huisvest het **Zee Aquarium** en kunstexposities. www.aquariomarinetrieste.it - nov.-maart: 9.00-13.00, april-okt.: 9.00-19.00 u - gesl. wo.

★ Museo del Mare

Via Campo Marzio, 5 - ☎ 040 30 48 85 - www.museodelmaretrieste.it - dag. beh. wo 9.00-13.00 u - gratis. 🧑🧑 Dit museum vertelt de geschiedenis van de scheepvaart in de Adriatische Zee vanaf de 18de eeuw. Opmerkelijk zijn de instrumenten van de *Elettra*, het schip van Guglielmo Marconi, de uitvinder van de radio, en de **afdeling Visserij★★**.

Voorbij de pier met de lantaarn (1833) ligt het **Bagno alla Lanterna** (of *Pedocin*), het stadsstrand met een bijzonderheid waaraan de Triëstijnen gehecht zijn: een voor vrouwen gereserveerd gedeelte is via 3 m hoge muur gescheiden van een deel voor mannen. Het is een restant van de Oostenrijks-Hongaarse periode.

★ Museo Sartorio

Largo Papa Giovanni XXIII, 1 - ☎ 040 30 14 79 - www.museosartoriotrieste.it - wisselende openingstijden - gesl. ma - € 6 of FVG Card.

Een Italiaanse stad in Midden-Europa

EEN KOSMOPOLITISCHE STAD

In 46 v.C. maakte Julius Caesar het vissersdorp Tergeste tot een strategische haven van de kustvaart en een bedrijvig handelscentrum. Op de Colle di San Giusto werden belangrijke gebouwen opgericht, zoals het forum en het theater. Nadat de stad onder bescherming was geplaatst van de patriarch van Aquileia, werd deze in 1202 deel van de Venetiaanse Republiek. Triëst rebelleerde echter tegen de overheersing door La Serenissima en verkoos in 1382 de bescherming van Oostenrijk. Tot in de 15de eeuw speelde de stad een bemiddelaarsrol tussen beide machten. In 1719 verklaarde Karel VI Triëst, de enige haven aan zee van zijn rijk, tot 'vrijhaven'. De stad kende in die periode, vooral onder keizerin Maria Theresia van Oostenrijk, een dochter van Karel VI, een sterke bloeiperiode. De vierde stad van het keizerrijk, na Wenen, Boedapest en Praag, tooide zich met nieuwe gebouwen en fungeerde, dankzij de gevoerde politiek van tolerantie, als toevluchtplaats voor veel bannelingen.

Tot begin 20ste eeuw huisvestte Triëst grote religieuze gemeenschappen: orthodoxe Grieken en Serven, Armeniërs, protestanten (lutheranen, gereformeerden, waldenzen en anglicanen) en vooral een omvangrijke Joodse gemeenschap (zie *kader blz. 500*). De rijke multiculturele traditie van de stad toont zich ook nu nog in de vele verschillende en nog altijd gebruikte cultusplaatsen.

DE TRAGEDIËS VAN DE TWINTIGSTE EEUW

In 1918, na de Eerste Wereldoorlog, werd Triëst bij Italië gevoegd. Bezet door de Duitsers in de nasleep van de Wapenstilstand van 8 september 1943, werd Triëst gemaakt tot de hoofdstad van een direct door de nazi's bestuurde provincie, het *Adriatische Küstenland*. Vervolgens vestigden de nazi's het enige Italiaanse concentratiekamp in de voormalige rijstpellerij van San Sabba; hier werden Joden, partizanen, Slaven en Italiaanse verzetsstrijders opgesloten.

Op 1 mei 1945 trokken Tito's partizanen Triëst binnen, waar zij een maand bleven. Dit was het uur van de wraak voor de overwinnaars: veel Italianen (fascisten, maar ook patriotten en anticommunisten) werden gedood en in de *foibe* geworpen, de holtes en grotten van de Karst. In 1947 creëerde het Verdrag van Parijs de *Vrije Zone Triëst*, verdeeld in zone A, het Anglo-Amerikaanse deel inclusief de stad Triëst, en zone B, het Joegoslavische deel met Capodistria (Koper) en Cittanova (Novigrad). Op 26 oktober 1954 werd zone A weer Italiaans, maar het was pas in oktober 1975, met het tussen Italië en Joegoslavië getekende Verdrag van Osimo, dat het hele grondgebied weer volledig Italiaans werd.

EEN LITERAIR BRANDPUNT

Triëst kende begin 20ste eeuw een intense literaire bedrijvigheid, met dank aan de romanschrijver **Italo Svevo** (1861-1928 – **Museo Svevo** - *Via Madonna del Mare, 13* - www.museosveviano.it) en de dichter **Umberto Saba** (1883-1957). Tevens werd de stad het toevluchtsoord voor **James Joyce** (1882-1941 – **Museo Joyce** - *hetzelfde adres* - www.museojoycetrieste.it), die Engels onderwees aan de zakenmensen van de stad en Italo Svevo tot leerling had, en voor **Rainer Maria Rilke** (1875-1926), die meermaals in Duino verbleef (zie *blz. 502*). Tegenwoordig is **Claudio Magris** de bekendste literaire exponent van de stad; voor hem is er in het Caffè San Marco altijd een tafel gereserveerd.

FRIULI-VENEZIA GIULIA

HISTORISCHE CAFÉS

Tijdens een pauze voor een koffie of warme chocolademelk voelt u in de elegante sfeer van deze cafés de polsslagen van de stad, met de toevoeging van een vleugje Midden-Europa. In de stad huizen verschillende koffieproducenten en prestigieuze merken, zoals **Illy**. En inderdaad heeft Triëst een speciale smaak voor koffie, waarvan hier twee keer zoveel wordt geconsumeerd als in de rest van Italië.

Het eerste *caffè* werd geopend in 1768. Van begin af aan was ieder etablissement verbonden aan een in Triëst aanwezige bevolkingsgroep, en al snel kregen cafés ook maatschappelijke of thematische connotaties: als plek voor politieke discussie, literaire salon of trefpunt voor zakenmensen. Het *caffè* symboliseerde de kosmopolitische natuur van deze stad, waar de Ier James Joyce op semi-permanente basis verbleef. In het **Caffè San Marco** (*Via Cesare Battisti, 18*) vullen de werken van deze schrijver de boekenplanken, samen met die van Claudio Magris, Italo Svevo en Umberto Saba.

Bezoek ook het **Caffè degli Specchi** (*Piazza Unità d'Italia, 7*), het **Caffè Tommaseo** (*Piazza Tommaseo, 4/c - www.caffetommaseo.it*), het **Caffè Torinese** (*Corso Italia, 2 - www.anticocaffetorinese.ts.it*), het **Caffè Stella Polare** (*Via Dante, 14*) en het **Tergesteo** (*in de overdekte winkelgalerij, ingang Piazza della Borsa, 15*). Het **Caffè Urbanis** (*Piazza della Borsa*), een voormalige banketbakkerij waar vaste klanten van de Galleria Tergesteo inkopen deden, combineert vandaag de dag een oud decor met modern meubilair.

 Goed om te weten – Met het bonnenboekje 'Trieste in Tazzina' kunt u zes koppen koffie drinken (aan de bar) in de historische cafés. *Te koop bij het Infopoint op de Piazza Unità d'Italia - € 3.*

Het Caffè degli Specchi op de Piazza Unità d'Italia
 Como Fulgur 75

Dit museum dankt zijn bestaan aan een familie van rijke handelaren die graag verzamelden en dit huis uit de 18de en 19de eeuw bewoonden. In verschillende vertrekken, verspreid over vier verdiepingen, zijn meubelen en voorwerpen uit die tijd te zien, voor het merendeel afkomstig uit de herenhuizen van Triëst. De koetsengarage herbergt tegenwoordig allerlei beeldhouwwerk.

De eerste verdieping toont het **Trittico di Santa Chiara**★★, een meesterwerk van 14de-eeuwse Venetiaanse kunst, terwijl op de tweede verdieping de **Stanze di Tiepolo**★★ een verzameling schetsen en pentekeningen van Tiepolo bevatten.

★ Museo Revoltella - Galleria di Arte Moderna

Via Diaz, 27 - ☎ 040 67 54 350 - www.museorevoltella.it - dag. beh. di 10.00-19.00 u - € 7 of FVG Card.

Baron Pasquale Revoltella (1795-1869), ondernemer, verzamelaar en belangrijk financier van de werkzaamheden aan het Suezkanaal, schonk zijn huis (1858) aan de stad om er een museum voor moderne kunst te laten inrichten. Tijdens de fijnzinnige renovatie, uitgevoerd door Carlo Scarpa in de jaren zestig van de vorige eeuw, zijn oude elementen van de oorspronkelijke salons vermengd met een modern gebouw, zodat nu de kunst – van beroemde Italiaanse en internationale schilders uit de 19de en 20ste eeuw – in stijl wordt getoond. Zie in het oude deel de **bibliotheek**★ en, in de kleine hoeksalons, de lenzenconstructie waarmee de baron de straat (*op de 1ste verdieping*) of de zee (*2de verdieping*) kon observeren.

De zesde etage geeft toegang tot een fraai terras dat uitzicht biedt op de stad en de zee.

★ STADSKANT

Piazza della Borsa

Ten oosten van de Piazza Unità d'Italia bevindt zich een aangenaam stadsgebied, met daarin het **Palazzo della Borsa**, een neoclassicistisch gebouw (1806). De **Galleria del Tergesteo** (1842), recent getransformeerd tot winkelcentrum, verbindt de beurs met het plein, waarop het **Teatro Verdi** (1801) staat, waarvan de architectonische vormen het Scala in Milaan inspireerden.

Vorbij de Piazza Tommaseo, waar u het elegante gelijknamige café aantreft (*zie kader hierboven*), komt u bij de **Chiesa di San Nicolò dei Greci** van de Grieks-orthodoxe gemeenschap. Dit gebouw, uit 1784 en verbouwd in 1819-1821, bezit een weelderig interieur gedomineerd door een zilveren iconostase.

★★ Canal Grande

Het kanaal, gegraven in het midden van de 18de eeuw, in het hart van de Borgo Teresiano, de wijk gebouwd door keizerin Maria Theresia van Oostenrijk, maakt het schepen mogelijk midden in de stad af te meren. Vol kleine bootjes biedt het een betoverende aanblik. Aan het einde bevindt zich de neoclassicistische **Sant'Antonio Taumaturgo** en, rechts, het historische café Stella Polare en de Servisch-orthodoxe **San Spiridone** (1869), in neo-Byzantijnse stijl.

Op een van de bruggen over het kanaal staat het bronzen beeld van **James Joyce**, die woonde op de Piazza Ponterosso; Umberto Saba treft u aan het eind van de Via San Nicolò aan; Italo Svevo staat op de Piazza Hortis.

Museo Morpurgo

Via Imbriani, 5 - ☎ 040 67 54 039 - www.museomorpurgo.it - bezichtiging: vraag inlichtingen. Achter de Chiesa di Sant'Antonio Taumaturgo bevindt zich dit mooie herenhuis uit het einde van de 19de eeuw.

★★ COLLE DI SAN GIUSTO

Tijdens de klim op de heuvel waar ooit het Romeinse Tergeste lag, doorkruist u een traditionele wijk, die nu wordt gerenoveerd en fraaie hoekjes onthult zoals die waar zich de **Arco di Riccardo** bevindt (*Via del Trionfo*), een Romeinse poort uit de 1ste eeuw. Op de heuveltop bevat de **Piazza della Cattedrale**★ de resten van het forum en van de Romeinse basiliek. Daarbovenuit torent het kasteel (15de-16de eeuw), een Venetiaanse zuil uit 1560, het altaar van het IIIde Leger (1929) en de Basilica di San Giusto. Aan de voet van de heuvel resteren nog sporen van het **Teatro Romano** uit de 1ste-2de eeuw.

★★ Cattedrale di San Giusto

De basiliek werd in de 5de eeuw opgericht op de plek van een Romeinse tempel, maar de huidige gebouwen stammen grotendeels uit de 14de eeuw, toen twee primitieve basilieken werden verenigd via een nieuw middenschip. De gevel toont een fraai gotisch roosvenster en is versierd met een bas-reliëf met portretten afkomstig uit een Romeins graf. De campanile bevat in zijn onderstuk zuilfragmenten uit de oude tempel en, erboven, een beeld van de H. Justus (13de eeuw), beschermheilige van de stad. Het **interieur** bevat schitterende **mozaïeken**★★ uit de Venetiaanse school (12de eeuw): in de rechterapsis wordt Christus getoond, met om hem heen de H. Justus, de H. Servolo en 13de-eeuwse fresco's over het leven van de H. Justus; in de linkerapsis ziet u een tronende Maagd, de aartsengelen Michaël en Gabriël en de apostelen. Het

HET JOODSE TRIËST

De aanwezigheid van de Joodse gemeenschap was van doorslaggevend belang voor de culturele en economische ontwikkeling van Triëst in de 13de en 14de eeuw. Van 1696 tot 1753 waren de Joden verplicht in het **getto** te wonen, dat zich bevond achter de huidige Piazza dell'Unità d'Italia en werd doorkruist door de nu nog altijd bedrijvige Via delle Beccherie. De levendigheid van de wijk leidde tot de uitdrukking in het dialect: *far gheto*, 'la-waai maken'. Bezoek om het Joodse Triëst te ontdekken het **Museo della Comunità Ebraica Carlo e Vera Wagner** (*Via del Monte, 5 - ☎ 040 63 38 19 - € 5*), gevestigd in het voormalige Joodse ziekenhuis, dat later de mensen huisvestte die op het punt van vertrek naar Amerika of Palestina stonden. De **synagoge** (1912), een van de grootste van Europa, staat in de Via San Francesco, op de hoek met de Piazza Giotti (www.triestebraica.it).

Het elegante Castello di Miramare ligt op een prachtige locatie aan de Golf van Triëst.
Lecko/Shutterstock.com

mozaïek van het middenschip is een werk van Guido Cadorin (1932). De schatkamer (*linkerschip*) bewaart de zilveren Crocifisso dei Battuti (14de eeuw) en de hellebaard 'di San Sergio' (eigenlijk middeleeuws), het symbool van de stad.

Castello di San Giusto

Piazza della Cattedrale, 3 - ☎ 040 30 93 62 - www.castellodisangiustotrieste.it - dag. beh. ma 10.00-19.00 u - € 3.

Het kasteel, gebouwd in de 15de-17de eeuw op de resten van een Venetiaans fort, bevat meubilair, een opmerkelijke **wapencollectie**★ en het **Lapidario Tergestino** (een tentoonstelling van steenfragmenten).

Museo di Storia e d'Arte - Orto Lapidario

Piazza della Cattedrale, 15 - ☎ 040 31 05 00 - www.museostoriaeartetrieste.it - april-sept.: 10.00-13.00, 16.00-19.00 u (zo 10.00-19.00 u); nov.-maart: 10.00-17.00 u - gesl. ma - gratis. In dit museum zijn bijzondere **Griekse vazen**★ en prachtige Romeinse **bronzen beeldjes**★ bijeengebracht. In de romantische **tuin** staan zowel grafstenen als een Korinthisch tempeltje met daarin een monument gewijd aan de archeoloog J.J. Winckelmann (1833), die in 1768 in Triëst werd vermoord.

BUITEN HET CENTRUM

★ Museo della Risiera di San Sabba

▶ *Via Giovanni Palatucci, 5 - 6 km ten zuiden van het centrum - bus nr. 8 en nr. 10 - ☎ 040 82 62 02 - www.risierasansabba.it - 9.00-19.00 u - gratis.*

Het enige Italiaanse concentratiekamp getuigt van de tragedie van de Tweede Wereldoorlog. Het toont de opnieuw opgerichte gebouwen en hervonden voorwerpen die waren gestolen van de slachtoffers.

★★ Castello e Giardino di Miramare

▶ *8 km naar het noorden, via de kustweg - 's zomers, verbinding per boot vanaf het centrum (Riva Audace, bij de Piazza Unità d'Italia) - ☎ 040 22 41 43 - www.castello-miramare.it - kasteel: 9.00-19.00 u - € 8 of FVG Card; tuin: juni-aug. 8.00-19.00 u; rest v.h. jaar: 8.00 u tot 1 uur voor zonsondergang - gratis.*

Dit **kasteel** op de punt van een kaap bezit een verrukkelijke, terrasvormig aangelegde **tuin**. Het werd in 1860 gebouwd voor aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk, gefusilleerd in 1867 in Mexico, en zijn vrouw Charlotte van België, die als krankzinnige stierf. Het interieur heeft de charme en uitbundigheid van de oorspronkelijke inrichting bewaard. In de grote tuin bevinden zich nu veel plantensoorten, kunstmatige meertjes en een heerlijk Italiaans tuindeel.

TRIËST: ADRESBOEKJE
OVERNACHTEN**GOEDKOOP**

3 Residenza Le 6A – B1 - Via Santa Caterina, 7 - ☎ 040 672 67 15 - www.residenzale6a.it - 6 kamers € 70/110 ☞. Residenza Le 6A eert zes vrouwelijke personages van de uit Triëst afkomstige schrijver Italo Svevo, die elk hun naam gaven aan een van de verzorgde en gezellige kamers, gesitueerd midden in de stad.

DOORSNEEPRIJZEN

1 Albero Nascosto – B2 - Via Felice Venezian, 18 - ☎ 040 30 01 88 - www.alberonascosto.it - 10 kamers € 130/150. Dit onlangs gerenoveerde historische gebouw biedt aangename, prima uitgeruste kamers en appartementen in de levendige wijk Cavana. Aan de muur: werk van lokale kunstenaars.

2 Hotel Continentale – B1 - Via San Nicolò, 25 - ☎ 040 631717 - www.continentalehotel.com - 47 kamers € 130/150 ☞ - ✂. Dit elegante hotel, in een fraaie auto-vrije straat in het centrum, biedt verzorgde, verfijnde kamers. Uitstekend ontbijt.

4 Urban Hotel Design – B2 - Via Androna Chiusa, 4 - ☎ 040 30 20 65 - www.urbanhotel.it - 47 kamers € 140/160 ☞. Dit hotel combineert in de minimalistische kamers hedendaagsheid met elegantie. De ontbijtzaal toont nog restanten van de Romeinse stadsmuur.

In de Collio**WAT MEER LUXE**

La Subida – Via Subida, 52 - 2 km ten noordoosten van Cormons - ☎ 0481 60 531 - www.lasubida.it - ☞ ☞ ✂ - 10 kamers € 160/220 ☞. Een charmant en gastvrij 'resort' midden in de natuur van Collio. De appartementen verbinden

traditie en moderniteit, en dat doet het culinair restaurant **Al Cacciatore** ('s middags gesl.) ook als het creatief aan de slag gaat met aloude recepten. Voor een maaltijd in een informeler decor kunt u de **Osteria** (gesl. do) proberen, met een ongewone inrichting: een onvergetelijke plek, waar u ook de ambachtelijke azijn kunt inslaan die met liefde is vervaardigd door de baas, Josko Sirk.

UIT ETEN**GOEDKOOP**

5 Buffet da Pepi – B1 - Via della Cassa di Risparmio, 3 - ☎ 040 36 68 58 - www.buffetdapepi.it - 8.30-22.00, zo 10.00-16.00 u - € 15/20.

Dit eeuwenoude instituut, op een steenworp van de Piazza Unità d'Italia, serveert varkensvlees in al zijn vormen, van worstjes tot ham. Dit is geen plek voor vegetariërs!

9 Siora Rosa – A2 - Piazza Attilio Hortis, 3 - ☎ 040 30 14 60 - 8.00-16.00, 17.00-23.00 u - gesl. zo-ma - € 15/20. Dit niet te missen buffetrestaurant serveert typische specialiteiten van de stad (varkensvlees, brood met gekookte ham, zuurkool...), overgoten met een glas streekwijn.

4 Buffet Birreria da Rudy – B1 - Via Valdirivo, 32 - ☎ 040 63 94 28 - 10.00-0.00 u - gesl. zo - € 15/20. Een ander restaurant dat in de voetsporen treedt van de befaamde buffetrestaurants van Triëst, de *buffets triestini*, met panini, vlees, warme gerechten en goede bieren. Midden-Europese inrichting.

DOORSNEEPRIJZEN

3 Antica trattoria Le Baretine – B2 - Via del Bastione, 3/A - ☎ 040 265 14 75 - www.baretine.wpeople.it - gesl. zo en ma-middag - € 30/35. Een traditi-

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam Zuidoost
info@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2020/45/520 - NUR 512
ISBN 978 94 014 5730 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vertaling	Lore Aertsen, Karin Snoep, Eric Strijbos
Eindredactie	Frans van der Heijden
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Rudy Balasko/Shutterstock.com
Oorspronkelijke titel	Italie du Nord
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Hoofdreductie	Maura Marca
Redactie	Jean-Moïse Braitberg, Eva Cantavenera, Luc Decoudin, Lucie Dejouhanet, Michel Fonovich, Philippe Longin, Sophie Lheraud, Maura Marca, Véronique Nègre, Philippe Orain, Marie Perchat, Claire Rideau, Frédéric Rideau, Delphine Storelli, Laurent Vaultier, Julie Wood, Erica Zane
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan, Sandro Borel
Omslagontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Cartografie	Evelyne Girard, Iulia-Elena Costache, Florica Paizs, Costina-Ionela Tarcea, Thierry Lemasson Stadsplattegronden: © MICHELIN en © 2006-2017 TomTom. All rights reserved.
Met dank aan	Turismo Torino, Mailander, Ente Turismo Alba Bra Langhe Roero, ATL Valsesia Vercelli, Comune di Genova - Direzione Turismo, PromoTurismo FVG, Bologna Welcome, Modenatur, Parma, io ci sto!, ATM - Azienda Trasporti Milanese, Actv Venezia, Cristian Catona, Isabelle Corradi, Hervé Dubois, Maria Gaspar, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Andreea Karina Gruia, Sophie Roques, Marie Simonet

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2020

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.